



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Заместник-министър на земеделието и храните

11/15/2023

X 0403-235/15.11.2023

Signed by: Tsetsa Valcheva Tsekova

ДО

Г-Н НИКОЛАЙ СИДЖИМОВ

ЗАМЕСТИК-МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

На Ваш изх. № 04-00-3157/30.10.2023 г.

Относно: Заседание на Националния съвет по биологично разнообразие планирано за 21 ноември 2023 г.

УВАЖАЕМИ Г-Н СИДЖИМОВ,

Във връзка с предстоящото заседание на Националния съвет по биологично разнообразие Министерство на земеделието и храните (МЗХ) може да подкрепи изготвените проекти на Национални планове за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез изпускане/бягство от контролирана среда, чрез транспорт и чрез коридори и естествено разпространяване за периода 2023 – 2032 г. със следните препоръки:

I. По отношение на предвидените в т. 6 Мерки и дейности от проекта на Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез изпускане/бягство от контролирана среда:

1. Специфична цел 1, мярка/действие *Въвеждане на забрана на национално ниво (след извършена оценка на риска на база на научни данни) за внасяне в рибностопански обекти, използвани за аквакултури от отворен тип (съгласно ЗРА, чл. 3(1), т. 2), на чужди видове риби, включени в Приложение IV на Регламент (ЕО) № 708/2007, но с доказан инвазивен потенциал в други държави и възможности за*

формирани на самовъзпроизвеждащи се популации във водоемите в България (напр. голямоуст костур *Micropterus salmoides*, сивен *Salvelinus fontinalis*) предлагам да се редактира, като отпадне въвеждането на забрана, а остане само извършване на оценка на риска.

*„Оценка на риска на база на научни данни, от внасяне в изкуствени водни обекти (по чл. 3, ал. 1, т. 2 от ЗРА) използвани за аквакултури, на чужди видове риби, включени в Приложение IV на Регламент (ЕО) № 708/2007, но с доказан инвазивен потенциал в други държави и възможности за формиране на самовъзпроизвеждащи се популации във водоемите в България (напр. голямоуст костур *Micropterus salmoides*, сивен *Salvelinus fontinalis*).“*

Мотиви. Въвеждането на директна забрана без да е извършен анализ на наличните данни и оценка на ефекта от въвеждането на такова ограничение е необосновано. Следва да се направи анализ на всички аспекти, включително икономически, както и оценка на въздействието върху засегнатите оператори в сектор аквакултури. Също така следва да се обмислят всички възможни управленски мерки и действия, вкл. превенция, преди да се премине към най-ограничаващата мярка, а именно национална забрана. Също така, е необходимо да се прецени дали е обосновано към настоящия момент, въвеждането на по-рестриктивни мерки, от съществуващите в относимото европейско законодателство. Съгласно чл. 2 от Регламент (ЕО) № 708/2007 *„С изключение на член 3, член 4, параграф 1 и параграф 2, буква а), настоящият регламент не се прилага за видовете, изброени в приложение IV. Предвидената в член 9 оценка на риска не се прилага за видовете, изброени в приложение IV, освен в случаите, когато държавите-членки желаят да предприемат мерки за ограничаване на използването на съответните видове на своята територия.“* В допълнение следва да се има предвид, че приблизително 50% от производството на аквакултури в България е от видове, включени в Приложение IV на Регламент (ЕО) № 708/2007, основано на дългогодишни практики и традиции.

2. В специфична цел 2, мярка/дейност *Създаване и поддържане на общ и свободно достъпен регистър/база данни за всички аквакултури в България, вкл. за чужди видове риби и други водни организми да отпадне.*

Мотиви. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) поддържа публичен регистър за всички лица, които развъждат и отглеждат риба и други водни организми, регистрирани по реда на чл. 25 от Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА). Регистърът е създаден на основание чл. 16, ал. 1, т. 3 от ЗРА и се поддържа по реда определен в Наредба № 7 от 21.11.2019 г. за водене на регистрите по чл. 16, ал. 1 от Закона за рибарството и аквакултурите. Регистърът е достъпен на интернет страницата на ИАРА. Създаването на нов регистър би следвало да се регламентира законово, което поражда необходимост от законодателни промени. Следва да се има

предвид, също така, че Министерство на околната среда и водите (МОСВ) поддържа списък на инвазивните видове отглеждани в аквакултури, съгласно чл. 2 пар. 7 от Регламент 708/2007, като отговорна администрация за прилагане на националната политика касаеща инвазивните чужди видове (ИЧВ).

3. За изпълнението на специфична цел 2, мярка/действие *Разработена и изпълнявана програма за мониторинг на всички регистрирани рибностопански обекти, използвани за аквакултури за наличие на ИЧВ, които засягат ЕС (погрешно определени или нерагламентирано внесени, напр. американски черен бодлив сом *Ameiurus melas*); изпуснати/избягали чужди и ИЧВ видове риби и други водни организми извън границите на обектите и съоръженията ИАРА би могла да има подпомагаща роля и това следва да се отрази адекватно в съответната колона на таблицата с мерките. Следва да се има предвид, че националната политика по отношение на ИЧВ е в компетенциите на МОСВ, което трябва да бъде идентифицирано като водеща административна структура за изпълнението и на тази мярка.*

4. Специфична цел 2, мярка/действие *Изработване на система за непрекъснато наблюдение и план за действие в извънредни ситуации при проблеми със сигурността или други непредвидени събития (природни бедствия или наводнения) на рибностопанските обекти, използвани за аквакултури с чужди или ИЧВ предлагам да се редактира:*

„Изработване на национален план за действие в извънредни ситуации при проблеми със сигурността или други непредвидени събития (природни бедствия или наводнения) на рибностопанските обекти, използвани за аквакултури, в които се отглеждат чужди или ИЧВ.“

Мотиви. Изработването на система за непрекъснато наблюдение без да е направен анализ, включително и финансов, на възможностите за нейното разработване и поддържане, и без да е предвидено обезпечаване на тази дейност създава висока вероятност дейността да остане неизпълнена. Прилагането на система за непрекъснато наблюдение ще засегне голяма част от регистрираните рибовъдни стопанства и ще изисква значителен ресурс. Следва да се има предвид, че у нас основните отглеждани видове в рибовъдните стопанства са дъгова пъстърва, шаран, пъстър толстолоб, бял толстолоб, бял амур. Производството на дъгова пъстърва за периода 2020-2022 г. представлява 33% от общата продукция от аквакултури в страната, съгласно официалните докладвани данни. Изготвянето на План/Протоколи за действие при извънредни ситуации, вкл. съобщаване на инциденти, препоръки за залавяне и др. биха поставили едно добро начало в тази посока и биха били по-реално осъществими.

5. Специфична цел 2, мярка/действие *Организиране на подходящо обучение на персонала на обектите за аквакултури във връзка със системата за наблюдение, плановете при извънредни ситуации и протоколите за действия при изпуснати чужди*

или ИЧВ от аквакултурите е предвидена твърде пожелателно, без да е ясен източника на финансиране. Тук може да се допълни разпространение на информационни материали по темата до целевите групи, вкл. персонала на обектите за аквакултури и да се обедини с посочените подобни мерки/дейности в специфична цел 3. Финансиране на изготвянето и разпространението на информационни материали би могло да бъде осигурено от държавния бюджет, при условие че бъде предвидено в процеса на подготовката му.

6. В специфична цел 3, мярка/действие *Провеждане на обучение на риборазвъдните ферми за вредите, които нанасят ИЧВ и как да се предотвратява и контролира изпускането/бягство от контролирана среда* е необходимо да се прецизира. Обучението може да бъде реализирано чрез повишаване на информираността на персонала на обектите за развъждане и отглеждане на риба и други водни организми, вкл. чрез разпространение на информационни материали (ръководства и брошури).

II. По отношение на предвидените в т. 6 Мерки и дейности от проекта на Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез транспорт:

1. В специфична цел 1, мярка/действие *Включване на модул за ИЧВ в програмите за провеждане на курсове за обучение и изпит, съгласно ЗРА при издаване на удостоверение за стопански риболов и разрешително за развъждане и отглеждане на риба и други водни организми и производство на носители на генетичен материал от хидробионти* да се промени с цел прецизиране на текста, съобразно действащото законодателство.

„Включване на модул за ИЧВ в програмите за провеждане на курсове за обучение и изпит, съгласно ЗРА при издаване на удостоверение за стопански риболов“.

Мотиви. Съгласно чл. 14 от ЗРА лицата, които извършват стопански риболов, трябва да притежават свидетелство за правоспособност. Свидетелствата се издават от ИАРА след проведен курс за обучение и успешно положен изпит, които се организират при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и храните. Не се изисква свидетелство за правоспособност от лицата, които са завършили висше или средно образование по специалност, с която се придобива квалификация в областта на рибарството и аквакултурите. По отношение на производителите на аквакултури, няма законово задължение за провеждане на курс за обучение за осъществяването на дейности по развъждане и отглеждане на риба и други водни организми.

2. В специфична цел 1, мярка/действие *Намаляване на срока за актуализиране на Националната програма за рибарството и аквакултурите от 7 на не повече от 5 години*

и мярка/действие *Актуализиране на програмата и включване на мерки по отношение на ИЧВ, които засягат ЕС и България, особено по отношение на провеждане на програмите за зарибяване и по отношение на аквакултурите. Стриктен контрол за изпълнение на мерките следва да отпаднат.*

Мотиви. Националната програма за рибарство и аквакултури (НПРА) е регламентирана в чл. 4 от ЗРА и включва анализ на състоянието и тенденциите за развитие на рибарството и аквакултурите, производството, равнището на технологиите, маркетинга, качеството на продукцията, потребителското търсене и други елементи на отрасъла, както и мерки за опазване на биоразнообразието във водните екосистеми и за устойчиво развитие на рибните ресурси в тях. Също така програмата включва мерки за подпомагане на рибарството и аквакултурите чрез технологично и техническо обслужване и оборудване, реструктуриране и модернизация на риболовния флот и риболовните пристанищни съоръжения, организация на пазара на риба и други водни организми, организиране и провеждане на изследователски програми и проекти и други. Основните цели на НПРА са развитие на отрасъл Рибарство, а мероприятията по зарибяване не са обект на тази програма. НПРА се приема от Министерски съвет по предложение на министъра на земеделието и храните, министъра на транспорта и министъра на околната среда и водите за период от 7 години. Програмата се финансира от бюджета на МЗХ, съгласно разпоредбата на чл. 4, ал. 3, т. 1. Предвид възможностите за използване на финансовите инструменти на Европейския съюз за развитие на сектор Рибарство, към момента няма действаща НПРА, която да бъде актуализирана.

Предвид гореизложеното следва да отпадне и мярка/действие *Сътрудничество и координация между МЗХ, ИАРА, МОСВ и научни организации и университети при актуализиране и проследяване на изпълнението на Националната програма за рибарството и аквакултури в специфична цел 4.*

3. В специфична цел 2, мярка/действие *Разработване и изпълнение на програма за мониторинг, вкл. използване на ДНК от околната среда (eDNA), на всички регистрирани рибностопански обекти, използвани за аквакултури за наличие на: - ИЧВ риби и други водни организми, които засягат ЕС или България, и които не са обект на развъждане и отглеждане (вкл. ларви на ИЧВ миди, и др.)* ИАРА би могла само да съдейства и подпомага изпълнението, предвид дейностите които агенцията осъществява съгласно чл. 6 от ЗРА.

Следва да се има предвид, че залагането на мерки които не са достатъчно обосновани и обезпечени, вкл. и финансово, поражда риск от неизпълнението им и непостигане на поставените цели в Плана.

III. По отношение на предвидените в т. 6 Мерки и дейности от проекта на Национален план за действие относно пътища за непреднамерено въвеждане и

разпространяване на инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз, чрез коридори и естествено разпространяване:

1. Специфична цел 1, мярка/действие *Въвеждане на изискване за задължително отчитане на улов на ИЧВ риби, които засягат ЕС, в ИАРА: - любителски риболов – чрез нанасяне на информация в риболовния билет; - стопански риболов – чрез нанасяне на информация в риболовния дневник следва да се прецизира.*

„Предоставяне на данни за уловите на ИЧВ риби, които засягат ЕС: съгласно информацията от билетите за любителски риболов и данните от риболовния дневник попълван при извършване на стопански риболов.“ Отговорна институция: ИАРА, МОСВ. Очаквани резултати: *Събиране на данни за ИЧВ риби, които засягат ЕС, от любителски и стопански риболов. Информация за ИЧВ риби, които се срещат в България. Индикатор за изпълнение: Брой предадени отчети с данни за ИЧВ.*

Мотиви: Съгласно действащото законодателство лицата извършващи любителски и стопански риболов са длъжни да предоставят данни за уловите до ИАРА. В чл. 19, ал. 1 от ЗРА е регламентирано задължението при извършване на стопански риболов да се води риболовен дневник, в който се вписват данни за улова по видове и количества. Лицата, извършващи стопански риболов, са длъжни да попълват риболовния дневник при всяко излизане на вода, а попълнената декларация за произход се предава на длъжностните лица в ИАРА в срок до 48 часа след акостирането на брега. Лицата, упражняващи любителски риболов, са длъжни да записват улова от всеки риболовен излет по видове и количество (в килограми и бройки) в билетите за любителски риболов, съгласно разпоредбите на чл. 24, ал. 1. Предвид изложеното няма необходимост от въвеждане на ново изискване и отделно докладване на уловите на ИЧВ риби, без анализ на наличните данни за докладваните улови от любителски и стопански риболов на всички видове риби и други водни организми.

2. Специфична цел 1, мярка/действие *Изготвяне и приемане на наредба/инструкция за действие при улов на ИЧВ, които засягат ЕС (риби, водни безгръбначни животни, земноводни и влечуги),* Отговорна институция/изпълнител: МЗХ, ИАРА, МОСВ предлагам да се прецизира:

„Изготвяне и утвърждаване на инструкция за действие при улов на ИЧВ, които засягат ЕС (риби, водни безгръбначни животни, земноводни и влечуги), Отговорна институция/изпълнител: МОСВ, ИАРА, МЗХ.“

Наредбата е подзаконов нормативен акт, за издаването на който е необходимо да има законово основание. Националният компетентен орган по отношение на прилагане на политиката за чуждите и ИЧВ е МОСВ и правните норми следва да се съдържат в относимото законодателство.

IV. Общи препоръки:

1. Мерките и действията в проектите на Планове за действие следва да бъдат по-конкретно адресирани към инвазивните чужди видове или към чуждите видове с доказан инвазивен потенциал. Също така при определянето на ангажименти за държавните институции, следва да се имат предвид функциите и отговорностите им, вменени им със закон или друг акт. Предвид очаквания ефект от прилагането на предвидените мерки върху различни засегнати страни (оператори от различни сектори, публични и държавни органи и др.) би било полезно и необходимо да се изготви анализ на въздействието.

2. Оптимизиране на броя на планираните мерки, избягване на дублиране на дейностите, ясно идентифициране на възможностите за изпълнението им, залагането на реалистични източници за финансиране и срокове за изпълнение, в значителна степен би повишило степента на постигане на целите и би допринесло за положителния резултат от прилагане на Плановете.

3. За изпълнението на мерките/дейностите в проектите на Планове е заложен период 2023 - 2032, което означава че попада в обхвата на два програмни финансови периода 2021 - 2027 г. и 2028 - 2034 г. Относно предложените дейности, които са обект на финансиране от Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. следва да се има предвид, че биха могли да се планират и включат дейности и разходи свързани с "Контрола и правоприлагането" или "Събиране и обработване на данни за управление на рибарството и аквакултурите и за научни цели", с конкретен бенефициент ИАРА. Дейностите трябва да са нормативно заложи и свързани в проектните предложения, т.е. трябва да отговарят за изискванията за допустимост (съответно да има правно основание за това).

Нормативната база за програмен период 2028-2034 все още не е в процес на разработване, съответно не биха могли да се поемат конкретни ангажименти. С оглед реалното осъществяване на мерките е добре същите да бъдат предложени по време на подготовката на новата програма.

С уважение,

15.11.2023 г.

X

доц д-р Деян Стратев
Заместник-министър
Signed by: Deyan Stratev Stratev